

UMRL JE JOŽE ŽUŽEK

Vlasta Baš

Smrt je prišla v trenutku, v prelepem sončnem popoldnevu. Dne 6. julija 1982 je v prometni nesreči ugasnilo življenje našemu dragemu kolegu Jožetu Žužku. Onemeli smo. Ne moremo se sprizniti z misljo, da ga ne bo več. Tako radi smo ga imeli in tako živo je bil prisoten v naši knjižnici. Izgubili smo plemenitega moža in odličnega knjižničarskega strokovnjaka. Osiromašeni smo za njegovo toplo besedo, za dragocen strokovni nasvet, vselej začinjen s sočnim ribniškim humorjem, za tovarišstvo in dobroto, ki jo je izžarevala njegova plemenita narava.

Jože Žužek je bil kmečki otrok. Rodil se je 20. oktobra 1911 v vasi Strmec pri Velikih Laščah. Po osnovni šoli je bistrega fanta gnala uka žejav v Ljubljano v klasično gimnazijo. Preživljal se je sam, bil je pravi samorastnik — v družini z 12 otroki ni bilo denarja za študij. Zaradi hude grotne stiske gimnazije ni dokončal. moral si je najti kruh. Od 8. julija 1932 do 31. marca 1937 se je učil pri Novi založbi, od 1. aprila 1937 do 28. februarja 1943 pa pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Z 21 leti je bil izučen knjigotržec.

Leta 1943 je ustanovil samostojno založniško podjetje; imenovalo se je Založba Klas in Knjigarna Jože Žužek. Zelo je bil ponosen nanj in rad je poudarjal, da so bila to njegova najbolj srečna in plodna leta. Iz drobne knjižice, ki je izšla ob ustanovitvi, lahko preberemo, da je imela založba namen izdajati »izključno samo domača dela iz lepega slovstva in poljudnega znanstva«. Zasnoval je naslednje zbirke: Znanstveno knjižnico, leposlovno zbirko Klas, zbirko Poezija in pa mladinsko zbirko Murenček. Najbolj imenitno delo njegove založbe je bilo Narodopisje Slovencev I. To je še danes eno temeljnih del slovenskega narodopisja in prvi poskus etnološke sinteze pri južnih Slovanih.

Od leposlovnih del so izšla: Jože Dular: Krka umira, B. Magajna: Oživali obrazi, dve knjižici pesmi: Gradnikova Pojoča kri in

Dularjeva Trepetajoča luč ter mladinski deli: Mojca Pokrajculja (koroška ljudska) in Lojzeta Zupanca Velikan Nenasit. Vse izdaje je lektoriral strokovni sodelavec založbe profesor Jože Dular.

Leta 1945 je podjetje prenehalo delovati, 1948 pa tudi knjigar-
na, tedaj se je Jože Žužek zaposlil v Narodni in univerzitetni knjiž-
nici.

Bilo je srečno naključje, da je knjižnica dobila široko izobraže-
nega knjigotrškega strokovnjaka in uglednega založniškega delavca
hkrati. Znanje si je nabiral doma in na tujem.

Za Žužka se je tako pričelo novo obdobje plodnega dela. Ko se
je razgledal po hiši in se dodobra seznanil predvsem z našim starej-
šim fondom, je ustanovil nabavni oddelek, katerega naloga je bila
nakupovati in zamenjevati knjižne publikacije. Pod njegovim vod-
stvom se je oddelek razvil v sodobno službo za dopolnjevanje knjiž-
nega gradiva.

Njegovo delo je postajalo čedalje bolj vidno in pomembno.
Postal je eden najvidnejših delavcev Narodne in univerzitetne knjiž-
nice. Bil je prvi, ki je sistematično začel iskati slovensko knjigo
doma in v tujini. V pridobivanju knjižnega gradiva, domačega in
tujega, gre Jožetu Žužku izredna zasluga.

Njegovo delo je bilo čutiti povsod; bil je aktiven v najožji stro-
ki, v bibliotekarskem društvu in v samoupravnih organih. Predaval
je na prvem slovenskem knjižničarskem tečaju, pisal članke v re-
vijo Knjižnica (o nabavi publikacij v znanstvenih knjižnicah, o med-
narodni zamenjavi publikacij in o dvojnicah v znanstveni knjižni-
ci — kako se jim izognemo) ter skrbel po tehnični plati za vse stro-
kovne publikacije, ki jih je izdala Narodna in univerzitetna knjiž-
nica.

Bil je med drugim predsednik Upravnega odbora, kasneje prvi
predsednik knjižničnega sveta NUK in še večkrat v naslednjem
obdobju. Kot založnik in knjigarar je imel dosti stikov s pomemb-
nimi Slovenci in se z njimi dopisoval. Precej te korespondence je
podaril ali pridobil za rokopisni oddelek Narodne in univerzitetne
knjižnice.

Za svoje delo je bil Jože Žužek tudi odlikovan. Leta 1971 je
prejel najvišje bibliotekarsko odličje — Čopovo diplomu.

Jože Žužek je bil dober človek. Izjemna obzirnost in tenak čut
za sočloveka sta ga dvigala nad vse nas. Znal je poslušati — poslu-
šati s srcem. Zato smo se tako radi zatekali k njemu, nekateri smo
ga imeli kot očeta. Ko smo mladi prihajali v hišo, smo imeli srečo,
da smo naleteli nanj, prav zaradi njega smo vzljubili hišo, tako za-
nosno je znal pripovedovati o nalogah in pomembnosti narodne
knjižnice. Slovenski slikar Rihard Jakopič je nekoč zapisal, da je

človek vreden toliko, kolikor nosi ljubezni v sebi. Kolega Žužek jo je imel veliko, za svojo družino in za vse, ki so iskali pomoči ali nasveta pri njem. Leta 1980 je izgubil ženo. Zdelo se je, kot da po njeni smrti ni več rad živel. Morda si je v žalosti in samoti včasih celo zaželel »tje, kjer znebi se človek vsake teže«?

Za nas bo misel na dragega kolega še dolgo skeleča, ostal pa bo spomin nanj in na njegovo toplo človečnost.